

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Марин Костадинов Роглев, дмн,
относно дисертационния труд на Вяра Колчова Границка,
докторант към Катедра „Психология на изкуството,
художествено образование и общообразователни дисциплини”
от Национална художествена академия – София

на тема: „Арттерапията като творчески процес
Визуални модели на експресия и комуникация при лица с
двигателни увреждания, интелектуални затруднения и аутизъм”
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”
научен ръководител – проф. д. изк. Петер Цанев

През последните десетилетия арттерапията намира широко разпространение в Европа и Северна Америка. Творчеството на художниците с психосоциални проблеми и начинът на изразяване на тяхната психопатологична естетика са били вдъхновение за редица модерни творци. През следващите години се доказва лечебната сила на творческия процес и достъпността на средствата на изобразителното изкуство като инструмент за диагностика и терапевтично въздействие за преодоляване на психологични проблеми чрез себеизразяване и себепознаване. Така се поставят основите на широкото разпространение на арттерапията, която през седемдесетте години на миналия век навлиза и в България. Последват множество научни изследвания, включително и в нашата страна, които проучват ефективността на арттерапевтичния процес.

Рецензията на дисертационен труд на Вяра Границка отива по-нататък и изследва арттерапията като творчески процес, който не само решава личностови проблеми, но и се стреми към постигане на единство между идея, форма и съдържание. Това единство превръща художественото произведение в предмет на естетическо преживяване.

Вяра Границка работи редица години като арттерапевт в СИЦ „Каритас – София” и провежда арттерапевтични занимания с деца с увреждания. Тази практическа дейност ѝ дава възможност да прилага нови терапевтични методи, да изучава тяхната същност и да достига до научни изводи.

Дисертационният труд отговаря на формалните изисквания и съдържа въведение, изложение и заключение. Изложението се състои от два основни раздела. Първият раздел е теоретични постановки, а вторият раздел е постановка на експеримента и анализ на емпиричните данни. Обемът на дисертационния труд е 174 страници, има 2 приложения, 96 илюстрации, 4 таблици и 13 фигури. Списъкът на ползваната литература включва 106

литературни източника, от които 65 на кирилица, 32 на латиница и 9 интернет източника.

Първият раздел на дисертационния труд съдържа анализ на литературните източници. Направен е задълбочен преглед на историята и социалната значимост на арттерапията. Изведени са определение и теория за същността на арттерапията. Направен е специализиран исторически преглед на общественото отношение към хората с увреждания. Очертани са особеностите на лицата с умствено изоставане, аутизъм и двигателни затруднения. Описани са моделите на поведение и арттерапевтичната практика при тях. Въз основа на анализа на литературните данни и на собствения практически опит, дисертантката Вяра Границка формулира актуална и значима цел на изследването. Тази цел е доказване на творческата същност на арттерапевтичния процес, чрез представяне и сравнение на визуални модели на експресия и комуникация при хора с двигателни и умствени затруднения и аутизъм.

Вторият раздел на дисертационния труд започва с представяне на контингента на изследването и използваните методи. Контингентът се състои от 31 лица, на възраст от 4 до 35 години. В зависимост от клиничната картина са разпределени в три групи: лица с двигателен дефицит – 9, лица с умствен дефицит – 16 и лица с аутизъм – 6. Считаю, че контингентът на изследваните лица е достатъчен, тъй като те са наблюдавани многократно и продължително време. Без да навлизам в подробности, приемаю също, че методите на изследването създават достатъчно възможности за пълноценното му провеждане.

Обобщеният анализ на данните от изследванията дава възможност на дисертантката да изведе интересни изводи за творческите взаимодействия в арттерапията. Така тя формулира триединството на терапевт, клиент и творба, състоящо се от три елемента: терапевт към клиент, клиент към творба и терапевт към творба.

Въз основа на задълбочен анализ дисертантката достига до достоверни изводи и приноси с несъмнена научна и практическа значимост.

Заклучение

Дисертационният труд на Вяра Колцова Границка напълно успешно доказва успешното приложение на този метод в четири големи сфери на работа с хора: медицина, психология, педагогика и социални дейности. Значим принос е разкриването на същността на арттерапията като творчески процес, при който се създават художествени творби с несъмнено висока обществена стойност. Въз основа на всичко гореказано препоръчвам да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор” на Вяра Колцова Границка.

15.05.2014 г.

Рецензент: Проф. д-р Марин Костадинов Роглев, дмн